

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Montaner, núm. 22. • Número solt, 25 cts; -1° any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. 1° any.

Any VIII

Barcelona 16 Maig de 1914

Núm. 341

SUMARI

Pel nostre verb, per M. VIDAL.

Estudis Verdaguersians.-De mistica, (Període comprès entre «L'Atlàntida» i «Canigó»), per J. FORNELL.

Histories extraordinaries d'Edgar A. Poe.-El barril d'Amontillado, per C. R. B. trad.

La Balada dels cans humils, per JOSEP MARIA DE SAGARRA.

Qüestions de llenguatge -Pendre, per J. RUYRA.

Renunciament i Mort, (dels 60 als 89 anys de la vida de Miquel-Angel Buonarrotti, o siga del'any 1535 al 1564) per JOSEP LLEONART.

Exposició Ynglada, per XENIVS.

De la premsa

El Doctor Minguíjón en Lèrida.

El ressorgir de Valencia.

Opúscol interessant, per J. BOFILL

En premsa

LA MERLA

per JOSEP LLEONART

Biblioteca "Illes d'Or"

PEL NOSTRE VERB

En els inicis del catalanisme, era llei primordial entre'ls precursors del moviment polític actual el culte a la llengua. En català, en aquell català esmossat per segles d'emudiment, ragut pel corcò de la incuria i afollat per la desnaturalització més greu, però en català finalment, escribiren llurs corrandes i llurs gemecs, llurs imprecacions i llurs entendrims, aquells literats que s'haurien esverat de sentir parlar de nacionalisme i àdhuc entre ells els qui en ses relacions familiars ampraven una parla que creien relligada amb la de Cervantes, però que no es podia saber ben bé si era un castellà empaltat de català, o una parla catalana empedrada de tòpics castellans. El cert és que retent-li la màxima honor de què eren capaços o confessant-la vergonyosament, iniciaren un gloriós corrent contrari al que menaçava reduir una de les sis branques més esponeroses del gran arbre de la llatinitat lingüística a la categoria d'un patuès ben poc respectable.

Quan més endavant la renaixença catalana començà a pendre fesomia de moviment polític, i es formularen aquells programes ideals de reconstrucció de vida catalana, no pogué mancar en aquella llista del que «volem» i en lloc preferent «la llengua catalana amb caràcter oficial».

I avui tot obirant la sega de les sembrades successives, no gosaria el catalanista més vergonyant a mantenir les seves afirmacions polítiques excloent el principi de la llengua.

Doncs bé, si feia cada català examen de consciència de la seva particular actuació en el complex de la nostra vida social, pocs trobarien potser que havien dut el típic «gra de sorra» a una reconstrucció efectiva de l'idioma estimat.

Si undia un qui es dedicués a estudis d'història, poso per cas, afollés el sentit tradicionalment admès de nostres gestes passades, un clam d'indignació s'alçaria de totes les gorges catalanes, i

l'osat criticaire fóra llençat al marge de la nostra comunió política.

I aquesta indignació no brolla de nosaltres contra nosaltres mateixos, mesquins qui gosem sullar sense escrúpol cada hora i cada minut la parla que un Verdguer i un Aguiló van fer ressorgir de la rel viva!

Suara hem vist que un de tants centres catalanistes de Barcelona organitza un concurs de lectura i escriptura per a nois. Lloable, lloabilíssima és la idea; mes això és poc pel que caldria fer. La generació actual ja porta dins d'ella mateixa *ab initio* el ferment de la corrupció; un esforç, un xic heroic cal per salvar-la, i aquest esforç sols pot realitzar-lo cada u refent la seva cultura en aquest ram, reobrant sobre'ls seus coneixements generals de gramàtica i vetllant per la puresa de la nostra fonètica, del nostre lèxic i de la nostra sintaxi, amb igual esment que vetllariem per la higiene del nostre cos i l'equilibri de les nostres maneres.

No n'hi ha prou de institucions tan remarcables com la càtedra de Llengua Catalana que sosté la meritíssima Diputació Provincial de Barcelona i regeix nostre estimat D. Pompeu Fabra; no n'hi ha prou, sobre tot si a aquella càtedra no hi van els futurs mestres d'escoles catalanes a refer la viva tradició lingüística que han d'encomanar a tots els nois de Catalunya. Puix de les escoles mateixes de primeres lletres té d'arrancar l'ensenyança de la llengua nadiua; si no volem que la pols destructora passi d'uns caires als altres del nostre parlar, com moguda per un plomall inhàbil, si no volem que els Mestres en Gai Saber de la generació venidora ignorin encara l'ús recte del *llur* i de les partícules *hi* i *ne*, i que no sigui obstacle per guanyar premis als Jocs Florals de Barcelona el tenir el barbarisme morfològic i sintàctic ficat al moll dels ossos.

M. VIDAL

Estudis Verdaguerians

III

De mística

Període comprès entre "L'Atlàntida" i "Canigó"

Però, tornant a Mn. Cinto, és tantmateix un veritable poeta místic? Si haguéssim de filar prim i seguir el concepte que'n tenia En Menendez i Pelayo de la poesia mística, no podríem pas anomenar-lo així, perquè En Verdaguer de filòsof no'n tingué res, i sa poesia no és pas la de qui ha rumiat i ha assimilat un sistema de relacions entre'l Creador i la criatura. En Verdaguer no passa de un poeta afectiu; a la xardor de l'ànima no hi ajunta la potencia intel·lectual, i, per tant, no s'enlaira tan amunt com En Lull o Sant Joan de la Creu, i sols fem esment d'aquests dos perquè foren els predilectes d'ell. El seminarista qui deia a sos companys «el cap se me'n va quan sento una disputa escolàstica» i que, segons Mn. Collell, no podia posar l'atenció cinc minuts en un punt de filosofia o en esbrinar-ne algun de teològic, quan, ja fet home, es fixava en el poètic llibre d'amor del solitari de Randa, no l'atreia la metafísica mística altament subtil que hi exposà son autor, sinó les perles de dicció i d'expressió sentimental que arreu hi ha expandides. Va demostrar-ho parafrassejant-ne sols aquestes bel·leses.

De l'altre dels seus preferits, de Sant Joan de la Creu, n'aimà aixímateix Mn. Cinto la nitidesa característica d'expressió i el foc de l'ànima. Aquest prou el posseix també nostre poeta, i com sa forma expressiva, a la popular ben ajustada, dona als seus versos frescor de cosa ingenua i candorosa, resulta que entre un i altre poeta s'hi nota, de primer anduvi, qualche aproximació; mes, hom la negarà totseguit, perquè, si la roentor interna és refrigerada en ambdós per les suavitats de la forma, en canvi es troba en el místic castellà ço que ni de lluny informà la poesia de Mn. Cinto. El primer enlaira a les regions sublimes de l'art en ales d'uns quants versos; ben pocs per cert, tot un tractat místic-teològic que forma la part verament voluminosa de l'obra del famós carmelita. I sols així es comprèn que ses poesies puguin ensenyorir-se d'una mentalitat com la den Menéndez i Pelayo per a fer-li dir «Confesso que m'infonen un terror religiós al tocar-les. Per allí ha passat l'esperit de Deu embellint-ho i santificant-ho tot.»

No; la poesia verdagueriana no és

aixó, ni de lluny arriba a aquestes summitats, ni tampoc podia arribar-hi. Qui mereixí ésser anomenat Mistic Doctor fou un tañy robust de l'ànima castellana en el regnat de Felip II, tan brillant en lletres, com malastruc en política; mentre que Mn. Cinto fou l'herba paratgívola de l'aspre goret, tot just començat a rompre, de nostra literatura. Els fruits d'aquell Doctor podria fer los saborosos la rica sava d'una època de gran cultura literaria, preparada pels esplendors dels temps de Carles I, i En Verdaguer sols pogué delitar-nos amb la sentor humil, encara que encisadora, de nostra farigola muntanyenca.

Si per aplicar el dictat de místic a un poeta, haguéssim, doncs, de seguir al polígraf santanderí, ja tantes voltes citat, no seria pas a nostre Verdaguer a qui més li escauria; però, fem quelcom més extensiva la paraula; definim-la per «un estat tèrmic del sentiment religiós» i no haurem de regatejar a l'autor dels «Idilis i Cants místics» la qualificació que ell donà a les poesies del volum aquest.

Una observació curiosa. Pels efectes produïts en l'emotivitat del lector, s'acosta més Mn. Cinto a Fra Lluís de Granada i a la seva escola que no pas a l'autor de l'oda célebre «A Salinas»; però, a aquest, a Fra Lluís de León, el cita en la paràfrasi i fins l'imita en allò que és merament formal, essent així que amb el primer sembla que no hi pari esment, malgrat endur-se'n amb la seva fogositat propia el sentiment del lector. I això que Mn. Cinto és dels que saben avaluar més el llenguatge del cor que'l que fa via per intel·lectuals carreres, propi aquest a l'autor dels «Noms de Cristo» qui sempre vola per les regions platòniques de les idees. La poca estima, — quan menys aparent, — d'En Verdaguer pel Fra de Granada seria perquè aquest no havia escrit versos? Tampoc és escrit en forma rimada el «Libre d'Amic e d'Amat» i nostre místic modern en feu pa nodridor de son astre poètic. ¡Misteris de complexes afinitats electives!

Per comprendre ben bé la valor mística de Mn. Cinto en les lletres catalanes havem de fer-nos càrrec que aquestes no poden vantar-se, certament, de tenir una escola mística, com la que aixecà

tant enlaira la literatura castellana del XVI^{en} segle; però, no és menys cert, també, que podem enorgullir-nos de haver-la avençada de tres centurries amb En Lull, i d'haver influït molt fonament en aquella amb el Beat mallorquí i son deixeble el barceloní En Ramón Sabunde.

Però, florida de místics no n'hi ha hagut a Catalunya, i la raó la donarà la història a qui la cerqui amb seny. Hem sigut un poble cristià, com ho han sigut tots els d'Espanya, però el sentiment d'amor a Deu no l'hem sabut sublimar.

Efectivament, en el ramell místic de les nostres lletres sols criden ben fortament l'atenció el «Libre d'Amic e Amat» i el de «Contemplació» den Lull i el «Vita Christi» de Sor Isabel de Villena. Es clar que amb un criteri un xic ample i, sobretot, esborrant-ne la causa eficient, moltes de les poesies de l'Ausias March podrien incorporar-se a la literatura mística, perquè cloent els ulls i no volent-se assabentar que fossin dictades per una amor de la terra, bé mereixen figurar per llur idealitat entre la més excelsa poesia infantada al càlcul de divinals amors. Al cap d'avall, el patró poètic de la mística oriental, el «Càntic dels Càntics» de Salomó, ha suscitat prou qüestions per a dilucidar si una passió humana n'era la inspiradora, o bé si en fou una religiosa exaltació de l'ànima. Aquest «Càntic» a la Sulamitis s'ha fet místic per símbol; no hi trobarem mai com en l'Ausias aquelles congoixes de l'ànima que present l'infini i n'és assedegada:

«E lo finit volent los infinits?
Ço que no pot natura consentir?»

i per tant n'ha de devenir sofrenta l'ànima cobejosa. Bé ho conegué el poeta valencià que l'amor perfecta és l'amor del pur esperit, i per això poc li manca per arribar a ésser un veritable místic.

«Aquell qui sent de esperit pura amor,
Per àngel pot anar entre les gents»;

i de mística potencia ha d'ésser l'ànima qui sent quelcom superior al més depurat i encès amor de la terra

«Dins en mi sent una força infinida,
Tant que és pus fort que lo desig d'amor.»

i que davant de la amor sofreix abstracció completa:

«Tot lo restant del món me fa gran nosa.»

Per altra banda, encara que diguérem que Catalunya havia influït amb En Sabunde en el desenrotllament de l'escola mística castellana, no podem enquistar-lo en el ramell místic català de que parlà-

vem, perquè son llibre «Teologia Natural», on hi ha el tractat d'amor a Deu, fou escrit en llatí. També tingué un concepte místic de l'amor i la bellesa En Lluís Vives, però es troba en el mateix cas de l'anterior, i Sant Miquel dels Sants, fill de Vic, tampoc enriqueí la vena mística de nostra literatura per haver escrit en castellà ses poesies.

Fóra, doncs, de les obres esmentades més amunt, res, ni un borrall de mística literatura. La decadència de nostra llengua parlada i gairebé l'anul·lació de l'escrita, sols deixaren lloc per a la manifestació del sentiment religiós popular en innumbrables fulles de goigs i en una densa producció de fascicles hagiogràfics. Potser també és poc general en nosaltres la xardor de sang que, inclinada a l'adoració divina, encén les ànimes dels Granada i les pariones a la de Sta. Teresa. Igualment allunyats de les roentors del mig-dia, intensificades per infusió oriental, que de les imaginatives abstraccions del Nord, no tenim ni les nutrides pleiades germanes d'Itàlia i de Castella, qui escalfaren les filosofies neo-platòniques d'Alexandria, ni tampoc les divagadores fantasies dels místics ontològics de l'escola francesa de Sant Victor, ni menys encara els pan-teismes alemanys, malgrat En Sabunde qui sembla que tingués un xic de tot.

I si es vol una prova bona de la significació que té el misticisme per a l'esperit castellà i per al nostre, no hem de fer més que fixar-nos en que aquell es mostrà freturós de místic nodriment llegint a dojo llibres de fóra casa quan no tenia literatura propia on assadollar son apetit. Les traduccions de certes obres llatines, com les de S. Bonaventura, i les de alguns autors alemanys, eren lectura corrent a la primera meitat del segle XVI. L'influència de les primeres és ben palesa en l'escola castellana, i la dels últims l'afirma En Menendez i Pelayo.

La diferencia de força germinativa que té la llevor mística en terra nostra o bé en la de Castella rau en què l'esperit català és pràctic i raonador, de sentiments nobles i religiosos, però ordenats; és afectiu sense frissances ni que la sentimentalitat empenyi la imaginació a alçaries vertiginoses.

La nota característica de nostra raça la dona En Lull quan preten explicar els dogmes de fe per l'exercici racional, puix encara que el sentiment en ell s'escalfi fins fer-li dir que benaurança és «malenança sostenguda per amor» és perquè «fo enans l'enteniment a son Amat que la volentat» i és aquell qui venta al braser emotiu ja que «l'amor de l'amic estava entre creença e intel·ligència». I que n'és de pràctic nostre Lull no hi ha

pas que dubtar-ho; tota sa filosofia i sa mística no tenen sols per finalitat el goig especulatiu i l'esplai de l'ànima, sinó que's proposaven dar armes contra'ls averroistes l'una, i l'altra elements d'enfervorització cristiana.

J. FORNELL

4-V-914.

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibreria d'Alvar Verdaguer i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

Histories extraordinaries d'Edgar A. Poe

El barril d'Amontillado

Les mil injuries de Fortunato jo les havia sofertes com millor havia pogut; però quan ell s'aventurà fins a l'insult, jo feu jurament de venjar-me. Vosaltres no obstant qui coneixeu la natura de la meva ànima, no suposareu pas que jo hagués articulat una sola amenaça. A *la llarga*, jo havia de ser venjat, això era un punt definitivament decidit; però la mateixa guisa definitiva que jo m'hi era resolt exclouia tota idea de perill. Jo devia, no solament punir, però punir impunement. Un tort no és pas redreçat quan el càstic ateny el seu redreçador. Ni és per més redreçat, quan el venjador no cura de fer-se sentir com a tal a aquell que ha comés la injuria.

Cal que hom entengui, que ni de paraula ni de fet jo no havia donat a Fortunato cap raó per dubtar de la meva bona volença. Jo continuí, tal com jo solia, somrient-li a la cara, i ell no s'adonava que jo ara somreia al pensament de la seva immolació.

Ell tenia un punt, feble — aquest Fortunato — jassia que per altres cantons era home de respectar i fins i tot de témer. Ell se gloriava d'entès en vins. Pocs italians tenen el veritable esperit de coneixedor. Per la major part el llur entusiasme és emprat, acomodant al temps i a l'ocasió, per fer de galiadors amb els mil·lonaris anglesos i austríacs. En fet de pintures i de gemes, Fortunato, com els seus paisans, era un metjaire; però en materia de vins vells, era sincer. En aquest respecte jo no em diferenciava essencialment d'ell; — jo mateix era molt pràctic en les collites italianes, i en comprava considerablement totes les vegades que podia.

A boca de fosc, un vespre durant la suprema follia del carnaval, jo vaig trobar el meu amic. Ell m'escometé amb una calladíssima cordialitat, perquè havia begut molt. El meu home anava disfressat. Duia un vestit colant i partit per meitat en dugues colors, i li cimejava al cap un barret cònic amb picarols. Tant me plaia veure'l, que jo pensí que no acabaria mai de masegar-li la mà.

Jo li digué: — «Car Fortunato, jo us trobo per bon atzar. Quin excel·lent aire teniu avui! Però jo he rebut un barril que me'l fan passar per Amontillado, i tinc els meus dubtes.»

«Com? — va dir ell, — Amontillado? Un barril? Impossible! I al bell mig del carnaval!»

«Tinc els meus dubtes», jo vaig replicar; «i he estat prou enze de pagar el preu total de l'Amontillado sense consultar-vos a vos. No se us trobava en lloc, i jo m'esverava de perdre una ganga.»

«Amontillado!»

«Tinc els meus dubtes.»

«Amontillado!»

«I he d'aclarir-me'ls.»

«Amontillado!»

«Estant invitat com esteu, jo ara me'n vaig a cercar Luchresi. Si algú té un sentit crític és ell. Ell em dirà—.»

«Luchresi no coneix l'Amontillado del Xereç.»

«I no obstant hi ha beneïts qui sostenen que'l seu gust fa parella amb el vostre.»

«Veni, anem.»

«A on?»

«Al vostre celler.»

«Amic meu, no; jo no vull abusar del vostre bon natural. Jo veig com esteu compromès. Luchresi—.»

«Cap compromís;—veniu.»

«Amic meu, no. No és el compromís, sinó el fret cruel, que jo veig que en sofriu. El subterrani és insoportablement humit; és encrostat de nitre.»

«No hi fa res, anem. El fret no és cap cosa. Amontillado! Us han entabanat. I aquest Luchresi, no pot distingir el Xereç de l'Amontillado.»

Tot parlant així, Fortunato s'ensenyorí del meu braç. I posant-me una màscara de seda negra i embolicant tot el meu cos amb una *roquelaure*, jo li consentí que m'acuciés cap al meu palazzo.

No hi havia cap servent a casa; ells s'eren abscondits per fer rigolatge en honor de la diada. Jo els havia dit que

jo no tornaria fins dematt, i els havia donat ordre seriosa de no bellugar-se de la casa. Aquestes ordres eren suficients, jo bé ho sabia, perquè campessin tots immediatament que jo girés l'esquena.

Jo prenguí del mirall dugues antorxes, en doní una a Fortunato, i vaig invitar-lo través dels diversos seguits de cambres fins al vestíbul qui menava a dins dels subterranis. Jo davallí davant d'ell una llarga i tortuosa escala girant-me-li i encomanant-li que baixés amb compte. A la fi arribàrem al peu de l'últim graó, i ens trobàrem tots dos junts sobre'l sol humit de les catacombes dels Montresors.

La passa del meu amic era vacil·lant, i els picarols li tritllejaven sobre'l seu berret a cadascuna de les seves gambades.

«El barril?» ell digué.

«Es més enllà», diguí jo; «però observeu la blanca teranyina qui rellu sobre els murs d'aquesta cova.»

Ell se girà cap a mi, i em mirà dins els ulls amb dos globes entelats qui destil·laven les llàgrimes de l'intoxicació.

«El nitre?» demanà ell a la fi.

«El nitre», — jo vaig replicar. «De quan ençà que heu atrapat aquesta tos?»

«Ugt! ugh! ugh!—ugh! ugh! ugh!—ugh! ugh! ugh!—ugh! ugh! ugh!—ugh! ugh! ugh!—ugh! ugh! ugh!»

Fou impossible al meu pobre amic respondre per molts minuts.

«No és res», acabà dient.

«Veni», jo vaig fer, amb decisió, «ens entornarem; la vostra salut és preciosa. Sou ric, respectat, admirat; amat; sou feliç, com un temps jo n'era. Sou home que se'n sentiria el manament. Per mi no és pas la mateixa cosa. Entornem-nos-en; esdevindreu malalt, i jo no puc ser-ne responsable. Altrament, hi ha Luchresi—.»

«Prou», ell digué; «la tos, això no és res; això no m'ocurrà. No moriré pas de un estossecc.»

«Cert—cert», jo repliqué; «i, en veritat, jo no tenia pas l'intenció de alarmar-vos innecessàriament—però us caldria precaució. Una gorjada de aquest Medoc us defensarà contra la humitat.»

Aquí jo feu saltar el tap de una ampolla que copçava de la llarga filera

de les seves companyes ajegudes per terra.

«Beveu», vaig fer, presentant-li el vi.

Ell l'aixecà fins arràn dels seus llavis, guaitant-me de cua d'ull. Feu una passa i en saludà familiarment, mentre els picarols li tritllaven, i digué:

«Jo bec als difunts que reposen al nostre entorn.»

«I jo a la vostra llarga vida.»

M'agafà novament del braç, i tots dos avançàrem via.

«Aquests subterranis», ell digué — «són molt vasts.»

«Els Montresors», jo reprengué — «eren una gran i nombrosa família.»

«Jo he oblidat les vostres armes.»

«Un enorme peu d'or sobre camp d'atzur; el peu esclafa un serpent rampant els ullals del qual s'enfonzen dins el taló.»

«I la divisa?»

«*Nemo me impune lacessit.*»

«Força bonic!» ell digué.

El vi li guspirejava dins els ulls i els picarols tritllaven. El medoc també m'havia escalfat les idees.

Erem arribats través de llargues muralles d'ossamentes apilotades, entremesclades de barrils i tonells de vi, fins als redossos darrers de les catacumbes. Jo feu novament un atur, i aquesta vegada prenguí la llibertat de agafar Fortunato per un braç, sobre'l colze.

«El nitre!» jo vaig fer, «veieu això augmenta. Penja com molsa al llarg de les voltes. Estem sota'l llit del riu. Les gotes de humitat s'escorren per entre l'ossam. Veniu, entornem-nos-en abans no fos massa tard. La vostra tos.»

«Això no és res», digué ell, «anem endavant. Però de primer, una altra gorjada de Medoc.»

Jo trenqué un flascó de vi de Grave i l'hi oferí. Ell va buidar-lo de una alenada. Els ulls li relluiren amb una ferotge llum. Rompé a riure, i avià l'empolla enlaire amb un gest que jo no pugué comprendre.

Jo vaig mirar-lo amb sorpresa. Ell repetí el moviment — un moviment grotesc.

«No compreneu?» va fer.

«No», responguí jo.

«Aleshores no sou de la germandat.»

«Com?»

«No sou dels maçons?»

«Si, si,» — vaig fer jo — «si, si.»

«Vos? Impossible! Vos maço?»

«Si, maço», jo vaig respondre.

«Un senyal», va fer ell, «un senyal.»

«Heu-vos el aquí», jo vaig replicar treient una paleta de sota'ls plecs de la meua roquelauze.

«Feu plasenteria», ell clamà, reculant algunes passes. «Però anem cap al Amontillado.»

«Sigui,» jo vaig dir, tornant l'estre sota la capa i oferint-li novament el meu braç. Ell s'hi repenjà feixugament. Tots dos continuàrem el nostre camí a la cerca de l'Amontillado. Vem passar sota un rengle d'arcades força baixes, davallàrem, férem algunes passes i davallant encara, fórem arribats a una cripta profunda, dins de la qual la impuresa de l'aire feia enroentir-se més que no pas cremar les nostres antorxes.

Al capdavant de tot de la cripta n'apareixia una altra menys espaiosa. Els seus murs havien estat revestits amb romanalles humanes; apilotades fins a tocar la volta, a la guisa de les grans catacumbes de París. Tres costats de aquesta segona cripta estaven encara exornats d'aquesta manera. Del quart, els ossos havien estat arrencats, i jeien esbarriadament per terra, formant en un indret un amplit de una certa alçària. Dins el mur, així descobert pel desplaçament dels ossos, obiràrem encara una altra cripta o recer interior, profunda de sobre quatre peus, ampla de tres i alta de sis o set. Semblava no haver estat construïda per cap ús especial, ans formava simplement l'interval entre dos dels pilars enormes qui sostenien la volta de les catacumbes i li feia esquena un dels murs de granit massiu qui circumscrivien el tot.

Fou debades que Fortunato, aixecant la seva moixa antorxa, s'esforcés per atalaiar endins la fondaria del recer. La afeblida llum no ens permetia veure'n l'extremitat.

«Endavant», vaig fer jo, — «aquí dins és l'Amontillado. En quant a Luchresi.—»

«Es un ignorant», interrompé el meu amic, avançant amb passa incerta, mentre jo el seguia sobre'ls seus talons. En un instant ell atenyia l'extremitat del recer, i trobant la seva maxxa deturada per la roca, restava estúpida i es-

ROYAL

◆ Cada tarda Tè-concert ◆ Souper-concert a la sortida dels teatres ◆

RESTAURANT * Menú des de 5 pessetes

El Saló més elegant de Barcelona per banquets i lunchs

Rambla dels Estudis, núm. 8

balait. Un moment després jo l'havia encadenat al granit. A la paret hi havien dugues anelles de ferro, a la distancia de sobre dos peus l'un de l'altra, horitzontalment. De una d'elles estava sorpresa una curta cadena, de l'altra un cademat. Aviant-li la cadena a l'entorn de la cintura, afermar-la fou treball de pocs segons. Ell era massa esglaiat per resistir. Jo retirí la clau i em feu una mica enrera del recer.

«Passeu la mà pel mur»—vaig fer jo;—«és impossible que no sentin el nitre. La veritat és que fa molta humitat. Una vegada més deixeu-me suplicar vos que ens entornem. No? Aleshores cal positivament que jo us jaqueixi. Però de primer jo dec retre-us totes les petites intencions qui són en poder meu.»

«L'Amontillado!» baladrejà el meu amic, qui no s'era refet encara del seu esbalament.

«Cert», repliqué jo; «l'Amontillado.»

Tot dient aquests mots, jo feinejava entre la pila d'ossans que ja he parlat. Llançant-los a un cantó, jo bentost descobria quantitat de maons i morter. Amb aquests materials i amb la ajuda de la meva paleta, jo comencí rigorosament de murallar la entrada de la conca.

Jo havia apenes arranjat el primer rengle de la maçoneria, que vaig descobrir com l'ubriaguesa de Fortunat ja era en gran part esvaïda. El primer indicati que jo vaig tenir-ne fou un crit sord i planyivol de dins la pregonesa del recer. No era el crit de un home ubriac. Després hi hagué un llarg i obstinat silenci. Jo posí el segon rengle, i el terç, i el quart; i aleshores vaig oir les furioses vibracions de la cadena. El soroll va durar alguns minuts, durant els quals, per escoltar-los amb més delectança, jo interrompí la meva feina i me assegú damunt l'ossam. Quan a la fi el cruixir s'apaivagà, jo reprenguí la meva paleta, i acabí sense interrupció el

cinquè, el sisè i el setè rengle. El mur m'arribava aleshores arràn de pit. Feu una altra pausa i aixecant les autorxes per sobre l'obra de maçoneria, llencí alguns febles raigs sobre la figura de dins.

Una successió de esgarips, forts i aguts, esclataren totduna d'aquella forma encadenada, i fou com si m'empenyessin violentment enrera. Durant un instant jo vacil·lí—jo tremolí.—Arrencant-me'n de l'espasa, vaig començar de furgar a l'entorn del recer; però un instant de reflexió va tranquilitzar-me. Posí la mà sobre la massiça fàbrica, de les catacombres, i me'n sentí assegurat. Retorní al mur. Responguí als udols del qui clamava. Jo els feu de tornaveu, de acompanyament, els passí en volum i en força. Jo vaig fer-ho així, i l'udolaire va acabar callant.

Era aleshores mitja nit, i la meva tasca tocava al seu terme. Jo havia completat el meu vuitè; el meu novè i el meu desè rengle. Jo havia acabat una part de l'onzè i últim; no restava més que una sola pedra per ajustar i emplastrar. Jo em debatía amb la seva feixuguesa; la posí en part dins la posició volguda. Però aleshores ixqué de dins la conca un riure sord qui em redreçà els cabells sobre'l cap. I hi succeïa una veu trista, que jo regoneguí difícilment per la del noble Fortunato.—La veu deia;—

«Ha! ha! ha!—he! he! he!—una força bella plaseria, en veritat!—una força excel·lent. Com en riurem de bona gana al palazzo—he! he! he!—sobre'l nostre bon vi!—he! he! he!»

«L'Amontillado!» vaig fer jo.

«He! he! he!—he! he! he!—sí, lo Amontillado. Però no es fa tard? No ens esperaran pas al palazzo la signora Fortunato i la companyia? Anem-'s-en.»

«Per l'amor de Deu, Montresor!»

«Sí», vaig fer jo, «per l'amor de Deu!» Però després d'aquests mots jo doní

debades orella; cap resposta. Jo em despatientava. Vaig cridar fort.—

«Fortunato!»

Cap resposta. Vaig cridar novament.—

«Fortunato!»

Cap resposta encara. Vaig ficar una antorxa per l'obertura qui restava, i la deixí caure part endins. N'ixqué de tornada solament un tritbleig de picarols. Vaig sentir mal al cor; de segur que era l'humitat de les catacombres.

Jo cuití a posar fi a la meva feina. Amb un esforç ajustí la última pedra i vaig recobrir-la de morter. Contra la nova maçoneria jo restablí el vell ampit d'ossams. Fa mitja centuria que cap mortal no els ha tocats. *In pace requiescat!*

Trad. C. R. B.

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pessetes
Primer llibre de sonets	5 »
Segon llibre de sonets	4 »
Els Fruits Saborosos	1 »
La Malvestat d'Oriana	2 »
Les Monjoies	5 »
L'Idili dels Nyanyos	0'75 cts.

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, Claris, 82, i a nostra Administració.

DRET CATALA

Obra nova

Qüestions Civils, estudiades segons nostre Dret per Lluís de Peguera, extractades per

Francesc Maspons i Anglèsell.

Extracte de la doctrina civil de Peguera anotat amb la Jurisprudencia catalana.

Editorial Ibèrica, Passeig de Gracia, 62-BARCELONA

Obres completes

de l'Il·l. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages

Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Preu de l'obra:

Per subscripció, pagament a la bestreta

Rústega Ptes. 35
Tela 45

Acabat el temps de la subscripció la obra valdrà

Rústega Ptes. 45
Tela » 50

La Balada dels cans humils

«Je chante les chiens calami-
teux, soit ceux qui errent, sol-
itaires dans les ravines sinueu-
ses des immenses villes, soit
ceux qui ont dit à l'homme aban-
donné avec des yeux cligno-
tans et spirituels: «Prends-moi
avec toi, et de nos deux misères
nous ferons peut-être une espè-
ce de bonheur!»

BAUDELAIRE

Quan dins de l'aire aclarit de la pluja
la lluna humida pel cel s'ha enfilat;
quan amb la nit tota cosa s'enuja
i quan la sòn les parpelles abat;
i en el secret d'una cambra oblidada
s'ajeu al llit la rencunia o el bes,
i ha dit la vella amb la llantia apagada,
que el dia mort ja no torna mai més,
els cans humils, sense hostel ni parada
ronden llavors per la pau dels carrers.

A dins de l'ombra llurs nines s'encenen
i llur miseria esdevé claretat;
sols amb l'olor ja es raonen i enteneñ
com en converses de bona amistat.
L'un diu a l'altre l'engunia del dia,
i l'altre el goig de rondar lliurement,
i en el carrer que la gent se'n malfia
alcen el cap amb un aire prudent,
mentres a dalt una druda mustia
des del balcó va cridant a la gent.

Hi ha nits però que en les tristes cofurnes
vaga l'insomni pels fronts més que mai,
que ploriquegen les besties nocturnes
i les estrelles tremolen d'esglai.
Aquestes nits són les nits estimades
pels cans humils dels perduts carrerons
que amb la fredor de les hores glaçades
es senten àvols i busca-raons,
i amb les drapaires estiraganyades
cerquen i fúgen per tots els recons.

I van seguint als qui en via perduda
senten les ombres lligades al pit,
i als dos amics qui pel llavi que tuda
han ajegut tot el seny dins l'oblit.
Però aquest temps que ja fa primavera,
els cans nocturs són serens i tranquils,
perquè'ls crideu llur mirada s'espera,
i amanyaguen llurs orelles senils,
com a companys de camí i de cacera,
però una mica caiguts i servils.

I entre'ls lleganys de les seves mirades,
sembla que us parlin d'albons i pinells,
i tot l'enyor de les hores passades
i el gaudi dolç de quan foren cadells.
«Temps, era temps de les comes valentes
i del no témer la mort ni la fam;
temps era temps de les piques lluentes
i de les llunes daurades del camp;
temps era temps de les dents sangonentes
i l'esglaiar-se dels caps d'aviram»

Com un rebuig de les clares masies
o de les gestes d'un brau caçador
o bé mals fruits de les dolenteries
d'altres ja morts en camí de tardor.
Van pidolant llurs mirades perdudes,
la caritat que no tenen mai més,
totes les lleis dels bergants sapigudes,
i els sentits vius dels petits verdissers
amics dels pobres i els vells i les drudes,
els cans humils van rodant pels carres.

Jo me'ls estimo i no sé quina cosa
de pietat que jo sento si els veig,
molt alta nit si la gent ja reposa.
i canta el gall, i es desperta l'oreig.
Avui tornant a la casa callada
dos me seguien d'un pas diligent
i quan la porta ha sigut ben barrada,
jo els he sentit allunyar amb el vent,
i han lladrat poc, amb la gola encallada,
un lladrar trist com si fos un lament.

Dels dos l'un porta la fam a l'esquena,
l'altre el desig de l'amor que el cegà,
a l'un la fam qui sabria on el mena,
l'amor a l'altra per on el durà?
Jo al adormir-me he tingut aturada
la meva pensa per aquells pidolers
pels dos perduts que han vingut fins l'entrada
i no tindran ni la pau ni el racés,
pels cans qui sense l'hostal i parada
tota la nit rondaran pels carrers.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Qüestions de llenguatge

IV.-Pendre

Dins el nostre anterior article (III de la serie), del qual no revisarem les proves, els caixistes incorregueren en algunes equivocacions lamentables, fent-nos dir «filòseg» per «filòleg», «latrodental» per «labro-dental», etc. Les errates citades i altres per l'estil fàcilment les hauràn corregides els lectors; però cap d'ells, ni àdhuc la doctesa i bona voluntat del nostre estimat contrincaant, podrien amb vera certesa interpretar-ne dues d'altres, que son més importants. L'una és a la línia 15 de la columna 3.ª on volguérem comparar l'aspresa de les dues paraules antiquades *propri* i *prendre*; els caixistes posaren *propi* en comptes de *propri* i el nostre pensament restà ofuscat. L'altra se troba a la línia 22 de la mateixa columna; els caixistes feren punt després de la paraula «distint» que és la darrera de un primer terme de comparació i ometeren el segon terme d'aquesta, deixant la oració sense sentit; havien d'haver posat coma i continuat la frase de la següent manera: «que no pas de dues consonants distintes i d'un mateix ordre». També, no per culpa dels caixistes, sinó per mala redacció nostra, resulta incongruent i confusió la frase que, a la línia 33 de la columna VII, comença amb les paraules; «Mes val la pena, etc.» La millor correcció que hi podem fer, és explicar amb alguna amplitud quines són, al nostre entendre, les causes suficients a decretar la proscripció de formes vives de llenguatge. Els principis d'orientació són tant importants, que'l temps que gastem en cercar-los i afinar-los no serà mai perdut. Nosaltres voldríem que suscités un interès més gran que'l que pugui inspirar la qüestioneta que'ns porta a tractar-los; voldríem que tothom els sospesés i els discutís, i que's procurés corregir-los dels nostres descuits i errades possibles; car ells han de constituir la brúixola que ha de guiar amb seguretat pel mar de les boiroses qüestions referents a la purificació del llenguatge.

Anem-hi, doncs. L'home aspira a comunicar-se, no sols amb els seus contemporanis, sinó també amb la posteritat; i per això desitja la permanència del seu llenguatge. L'idioma ideal seria aquell que resultés immutable a través dels segles. Aquesta immutabilitat no és a la mà dels literats, però sí que hi és el poder adoptar certes mires conservadores del llur idioma, que és el viu,

el de la llur actualitat. D'aquí l'establiment de les regles següents:

1.ª regla. Entre formes vives, equivalents i pures, s'ha de preferir la més vella, mentre se cregui possible fer-la triomfar en el llenguatge viu.

La innovació és allò que fa mudables els idiomes; resistir-la és retardar la mudança; els que desitgen la permanència vénen, doncs, obligats en principi a sostenir la paraula vella contra la nova equivalent. Per això nosaltres, que sosteníem les nostres formes dialectals (selvatanes i empordaneses) *anduvi* i *anduvies*, no les sostenim ja, després que'l senyor Montoliu en un treball meritíssim ens ha demostrat que llur arrel és *ant*; volem unir el nostre esforç al dels que diuen, segons la vella norma, *antuvi* i *antuvies*, que són molts, tal vegada els més. Però la norma de preferir la paraula vella a la nova equivalent, no és absoluta; no poden ésser mai absoluts els principis conservadors, prudencials per naturalesa. Si treballem per la permanència del llenguatge, moguts del desig de comunicar-nos amb la posteritat ¿com podem preferir la paraula vella a la nova, des del moment que perdem la esperança en el seu triomf i permanència? Aquesta raó prudencial és, sens dubte, la que ha fet que l'Institut d'Estudis Catalans dongués preferència a la preposició *amb* sobre la preposició *ab*, a pesar d'ésser la segona més antiga que la primera.

2.ª regla. Tota forma viva, que sigui impura, és a dir, contaminada d'influència estrangera, deu substituir-se per una forma pura, antiquada o llatínica, mentre la forma pura pugui evitar algun dany al llenguatge viu.

Aquesta regla de conservació implica grans sacrificis, però és fundada. Quan s'introdueix en un idioma una forma estrangera, sens la deguda adaptació, aquesta forma tendeix a enderrocar-ne d'altres, car aporta lleis que estan en pugna amb les de l'idioma influenciat. És com si a la naturalesa s'introduís una petita llei, que estés en contradicció amb alguna de les establertes: totes se'n ressentirien, car totes estan enllaçades i encara que l'enllaçament de les lleis de llenguatge no sigui tant estret com el de les lleis naturals, és sabut que les formes impures conspiren a la caiguda de les línies fòniques i sintàctiques, amb les quals estiguin en contradicció. Són, doncs, perillósíssimes a la

permanència del llenguatge i es comprén que'ls literats, ans d'admetre una forma contaminada, s'abelleixin als més grans sacrificis i prefereixin fer-se en aquell punt obscurs als llurs contemporanis, que exposar-se a un enderrocament tal de llur idioma, que'ls faci inintel·ligibles als esdevinidors, no sols en aquell punt, sinó en molts i molts d'altres.

Però en aquest cas se tracta d'un sacrifici dolorós. És com si en un cos viu s'hagués de practicar una operació cruenta. Si el mal hi és, està bé que se operi. Mes val la pena que'ls metges no procedeixin a la lleugera; cal que'ns demostrin la existencia del mal i que ens donguin fundades esperances que la operació no serà, per al cos viu, pitjor que la malaltia.

Ara bé, quan en el llenguatge se vol substituir un membre viu per un altre de mort, s'ha de justificar que'l membre viu és danyat i que aquest dany pot comunicar-se a altres membres del cos lingüístic. I si això s'ha de justificar sempre, amb més raó s'ha de fer encara quan el membre mort, que's vol empetar, sigui d'inferior condició estètica que'l viu, car, si per a un literat és dolorós haver-se de fer obscur als contemporanis, més dolorós és haver de fer-se repugnant. Heus aquí perquè força vegades té més importancia l'adopció de un sò, que s'expressa amb la modificació de una sola lletra, que la de tota una paraula.

3.ª regla. Entre veus vives, equivalents, unes pures i altres impures, s'han de eliminar les segones, però si aquestes son tant generalitzades que's perdi la esperança de fer triomfar les pures dins el llenguatge viu, s'ha d'equiparar el cas al de la regla 2.^a

Tals són els nostres principis que exposem amb caràcter d'ensaig; principis que no van a la impossibilitat de matar el moviment, sinó a la possibilitat de retardar-lo, i que marxen sempre seguint i frenant el llenguatge viu, del qual mai deu divorciar-se cap literatura. Ens fa tanta por la horror instintiva dels puristes, que'ls porta a la mania operatoria, com la instintiva repugnancia dels literats per tota nova aspresa, que se'ls vulgui imposar, repugnancia que impossibilitaria en molts casos la bona cura de la conservació del llenguatge. En punt a llenguatge, ni sempre s'ha de preferir allò que sigui més estètic, ni sempre s'ha de proscriure allò que sigui impur. No és la impuresa, per ésser impuresa, ço que legitima l'extirpació de membres vius de llenguatge: si ho fos, la purificació no hauria d'aturar-se fins a retrobar l'idioma del pare Adam; no és això, cal que s'entengui bé; si ens

avenim a sacrificar algun membre viu, ja per viu més estimat amb la seva impuresa que qual-se-vulga de mort, és per preservar altres membres vius i també estimats, que, si es contagiessin d'aquella impuresa, es deformarien i deixarien d'ésser tals com els tenim i els estimem.

Els instints orbs són enganyadors; tots tenen quelcom de nobles, tots porten alguna llum, però cal que la raó els concerta i els faci la part. Nosaltres hem après una mica a malfiar-nos-en. Quan el nostre insigne Fabra, que tantes de alabances mereix pels seus coneixements i pel seu respecte al llenguatge viu, proposà la substitució de la esse sonora de molts de nostres verbs pel sò consonant *tz*, varem sentir revoltat el nostre instint d'artista. Però no'ns deixàrem portar de aquest instint orb: massa ens havia enganyat altres vegades; varem anar a la Universitat a escoltar les explicacions del mestre i varem veure que les raons que donava per acusar d'impura aquella esse, que'ns tenia el cor robats, eren de una gran força. Aleshores varem passar revista als ingenus del nostre poble. Sentien ells repugnància pel sò aspre *tz*? I vegérem que no. El pronunciaven amb la major facilitat, prodigant-lo en paraules tan usuals com *setze, dotze, guitza, botzinar...* etc. El conserven àdhuc en alguns dels verbs de la regla Fabra, tals com *gargaritzar, agonitzar...* Així, doncs, la aspresa *tz* era purament objectiva; no era tal aspresa relativament al nostre poble, que la pronunciava amb facilitat. La repugnància era purament artística, no de l'ànima catalana; calia, doncs, repudiar-la, i pronunciar amb *tz* tot allò que per llei del nostre llenguatge amb *tz* devia ésser pronunciat; de no fer-ho, ens exposàvem a la caiguda d'aquest sò dins totes les paraules que'l contenen. La operació s'imposava, valdament ens fos desagradable; estàvem segurs, matemàticament segurs de la seva utilitat. Però, si haguéssim trobat que'ls nostres ingenus s'entrebancaven de llengua en pronunciant el sò *tz* çens haurien convençut les raons

del mestre? Quina cosa viva hauríem defensat amb la adopció d'un sò repugnant a la nostra gent vulgar, que és la que ha de sostenir la parla vulgar?

I heus aquí que aquest entrebancament de llengua el trobem en els nostres ingenus relativament a la reduplicació dels sons aspres amb erre intermitjana. De la llengua llatina, que no repugnava tal reduplicació, totes les llengües novellatines i àdhuc la anglesa, s'han apropiat una pila de paraules, que la contenen; paraules de culta formació, que no han sigut adoptades per la gran massa d'ingenus del nostre poble; tals són, per exemple, *programa, prodrom, crabró* (insecte), *fratricida, frustrar, etc.* Ara bé, sempre que, parlant amb ingenus, hem barrejat aquestes paraules en la conversa, donant-los peu a dir-les, hem reparat que prescindien de la reduplicació del sò aspre, i si tal volta arribaven a pronunciar-la, ho feien amb una ganyota violenta, com de qui realitza un esforç per sortir-se d'un trencacolls. Constitueix, doncs, aquesta reduplicació una dificultat en la boca de la gent menys contaminada de castellanisme, en la boca dels que exerceixen el principal mestratge dins la parla popular. Que aquesta repugnància entre aquesta gent és força general a Catalunya i que s'és convertida en llei fònica, ho proven altres fets, com el de la deformació de la paraula intrusa *madrasta* i, sobre tot, les veus, que han vingut a substituir per tot arreu les formes *prendre* i *propri*. Que'l gentilíssim verb *pendre* no s'ha format per imitar el seu similar castellà, ell mateix ho demostra gallardament, ja que (mentre que, poseït d'un alt sentiment artístic, varia les seves inflexions per evitar les aspesses) amb aquestes mateixes variacions s'allunya més i més del castellà. Que, per seguir la indicada llei fònica, s'hagi adoptat el mot *proprietat*, que s'acosta al seu similar castellà en comptes del mot *propiedad*, que se n'allunyaria, pot explicar-ho la casualitat, àdhuc en condicions de la més gran independència; però, en tot cas, ha sigut una casualitat feliç; la so-

lució *proprietat* és la més saviament catalanesca que podia adoptar-se, ja que, mentre les veus *propri* i *popri* son extrànyes i sense rima possible, com mal-avingudes amb la germanor, la veu *propi* s'armonitza amb una pila de formes verbals, tals com *sopi, topi, aixaropi, atropi, aglopi, empopi, etc.*; de manera que'l canvi li ha donat més bon aire de família. Com a verament sospitós d'imitar la forma castellana pot retreure's el verb *prendre*, que Mn. Alcover ens fa saber que es el preponderant a Mallorca i que nosaltres no hem trobat enlloc, de tal manera que duptem quina sigui la seva conjugació; verb estrany, que no rima amb cap infinitiu català; però nosaltres no'l preconitzem; lluny d'això, no sabem explicar-nos com Mn. Alcover, després de comparar-lo amb el verb *pendre* pugui restar indecís en la elecció.

Verament, raons per dir que les formes, que preconitzem, hagin imitat directament els patrons castellans, no hi son. Però els puristes extremats voldran sens dupte atacar la qüestió pel seu mateix arrel. Tal volta diràn: ja que no les formes castellanes, se n'ha imitat la llei, aquesta llei de la no reduplicació dels sons aspres. Això es més fàcil de dir que de provar. Sense admetre una predisposició espontània çom s'explica que la nostra gent hagués de seguir aquesta llei i no la contrària, que'l mateix castellà li oferís amb altres paraules populars i que la gent culta castellana i catalana li predicava amb una pila de mots de caràcter docte? I una llei analògica fundada sobre una base tant petita havia d'arribar a produir torpesa de pronunciació? Es aquest l'efecte de les lleis analògiques? Aquestes lleis fan que's deixin de pronunciar certs sons per aprensió mental, no perquè no's sàpiguen pronunciar. Vegi's com es aixís en la llei analògica que ha fet caure'l sò *tz* d'alguns del nostres verbs. I encara, si veiéssim que'l català vulgar havia tingut afició a la reduplicació del sons del nostre cas, podríem comprendre el dubte. Però no és així. La forma *prendre* ha viscut

entre basques, assetjades i tal volta precedida per la forma *prenre*, i finalment batuda per tot arreu. L'arrel *propri*, d'origen docte, arribà a fer-se popular, però ha viscut com un mal-agradós dintre una casa, sense trobar forma amb la qual estrènyer lligams de simpatia poètica. Que té d'estrany que allò que no és gaire avinent acabi per deixar-se del tot? Nosaltres entenem que el deixament literari català donà lloc a què's manifestés lliurement l'instint popular. La influència castellana representà un paper passiu, no oposant-s'hi; allà on s'hi oposà fou batuda, com en la intrusió de les paraules *madrasta* i *padraastro*, i com si la seva acció fos estada activa, havia de néixer el verb *pendre* tant independent, tant defensiu, que es pot dir que és el millor escut que podia parar-se al perill de la castellanització per aquest caire?

Per altra part l'adopció de les formes *pendre* i *propri* no implica cap perill de modificació ulterior. Hi haurà qui temi que puguin sofrir dany les paraules llatíniques, que contenen la reduplicació de sons aspres amb erre intermitjana? Pot estar descansat. Aquestes paraules no tenen de característicament català més que la dessinencia, amb la qual resté que veure la qüestió que'ns ocupa; fóra d'aquesta dessinencia, són de la mateixa manera possiblement catalanes, que castellanques, franceses... i àdhuc angleses; i dins el món culte conviuran amb les equivalents vulgars sigui la que sigui la llei que aquestes adoptin. I és que aquesta mena de paraules no són verament filles del poble, sinó solament de la gent culta, que per motius de riquesa i distinció les ha formades; i el món culte les sosté valdament no les sàpiguen pronunciar els ingenus i les va estenent a manera que s'estén la cultura fins a aconseguir que algunes d'elles se converteixin en populars. I quan se són fetes populars, solament el deixament literari (cas en què les nostres solucions, siguin les que siguin, no tindran força) pot donar lloc a què's modifiquin. Però quan es així, quan, entregades al lliure instint popular, aquest les modifica i arriba a imposar-les modificades al món culte, fent caure en desús les primitives, no hi ha raó per oposar-se al fet consumat; seria oposar-se a la naturalesa.

Encara podem dir més. Adoptant les veus, que'ns proposen els gramàtics, anem a contribuir a la castellanització. La raó es ben explicable. Si el llenguatge literari dona força a la paraula *prendre* ensems que'l castellà dona força a la paraula *prender*, les dues forces concorreran a que la massa dels ingenus canviï per *pren* la primera sil·laba del

seu verb *pendre*. Ara bé, com que la llei de no reduplicar els sons aspres és tant forta, entre la segona sil·laba que proposarem nosaltres i la segona que proposarà el verb castellà, el poble es decantarà per la més avinent als seus gustos, que no és la nostra, i formarà el verb *prender* amb el futur *prenderé* i el condicional *prenderia*; un canvi d'accent, i ja per aquest caire som castellans. Això podem predir-ho amb tanta seguretat com, després de formar els paral·lelogram d'una composició de forces físiques, un enginyer pot predir quina serà la resultant. Deu vulgui que no's faci la prova, sinó que'l bon sentit ens porti a reforçar el verb *pendre*, que en la actualitat és el verament defensiu.

De totes les qüestions relatives a la puresa, que són aquí les úniques decisives i aquelles, on noves llums podrien obligar-nos a modificar el criteri el nostre estimat contrincant, Mn. Alcover, no'n diu res. Contrincant? Temem haver abusat d'aquesta paraula; més aviat hauríem de dir admonitor que contrincant; car Mn. Alcover quasi no'ns fa la contra, limitant-se a dir que no l'hem convençut i a proposar-nos, per via de preguntes, algunes dificultats a resoldre. Ell trobant-se amb els dos verbs *prende* i *pendre*, no sab per quin decidir-se; no sab si és millor ometre la erre de la primera sil·laba o la de la segona. Es un mal de cap que no l'entendem. Si amb dos verbs fossin bons ¿perquè no quedar-nos-els tots dos? No li semblaria un mal de cap graciós el de qui trobant les formes vibra i vibria, vinclar i blincar s'anguniés per la dificultat de la elecció? I ¿no seria més graciós encara si, per fugir d'aquesta dificultat, pretenia substituir aquestes formes per altres que no digués ningú? Però aquesta pena, que nosaltres no compremem, no l'ha d'afligir; ja hem indicat el judici, que'ns merexia el verb *prende*; no volem fer al clar talent de Mn. Alcover l'agravi d'insistir-hi; i ara anem a ocupar-nos de la predominància del verb *pendre*, a veure si tindrem la sort de trobar raons, que'l convencin més, que les que aduïrem la primera vegada, que ho vàrem intentar.

Ja vàrem dir que'ls diccionaris catalans, que coneixem, publicats amb anterioritat al temps, en què s'ha suscitat la qüestió, que'ns ocupa, adoptaven el verb *pendre*. Això ens sembla un vehement indicatiu de predomini. També podem assegurar a Mn. Alcover, que no hem sentit enlloc el verb *prende*, que no sabem quin futur d'indicatiu i quin pretèrit de subjuntiu por fer, com no siguin respectivament *prenderé* i *prenderia*, formes que, en totes les comarques, que coneixem, no hem sentit en altres

boques, que les que parlen en castellà. Tampoc sabem de cap diccionari català que sostingui tal verb, ni de cap actor de valua, que l'hagi usat. No dubtem que en aquest punt Mn. Alcover deu saber més que nosaltres; però, ja que trobava fluix el nostre argument, en el qual citavem només que dos diccionaris catalans ¿perquè no'n citava ell d'altres, on s'hi trobés sostingut el verb *prende*? No'ns cansarem de suplicar-li que sempre que trobi fluix algun dels nostres arguments, tingui la caritat de donar-nos raons i d'il·lustrar-nos amb les superiors llums, que de bon grat li reconeixem. I ara anem a retreure altres indicis de la preponderància del nostre estimat verb *pendre*.

Un d'ells, i molt poderós, és el seu barcelonisme. Essent Barcelona una ciutat formada de catalans de totes les comarques de la nostra nació, pot i deu servir de pedra de toc per judicar de qüestions de predomini lingüístic; entengui's bé, no de puresa, sinó de predomini. Aquí totes les formes dialectals vénen a funcionar com els elements químics dintre d'una caldera. Una forma francament preponderant a Catalunya forçosament ha de preponderar a Barcelona. Doncs bé, a Barcelona és tan preponderant el verb *pendre* que no tenim present d'haver-n'hi sentit mai de altre.

I els grans literats del nostre renaixement ¿quines indicacions han donat en aquest punt? El grans escoltadors del nostre poble, els veritables intèrpretes de l'ànima catalana ¿on han escrit aquesta forma *prende*, que posa en tals dubtes al nostre estimat admonitor? Mossén Verdager, En Guimerà, En Pagès de Puig, En Maragall... tots els grans mestres han adoptat el gentilíssim verb *pendre*, aquest verb, que's separa de la regla rectilínia dels gramàtics, per ajustar-se a una alta regla animica, veritablement de poeta. En aquests moments no recordo el procedir dels eximis escriptors mallorquins sobre aquest punt, però acabo de fullejar un llibre de poètiques de l'insigne escriptor En Miquel dels Sants Oliver, i també hi trobo adoptada la paraula *pendre*. I ¿com aquesta forma havia de reunir tants de vots i de tanta qualitat si no fos superior i predominant entre les vives equivalents en sentit?

Aquests indicis són per a nosaltres eloqüentíssims, tant que'ls estimem per una demostració completa, posant-hi més fe que no posaríem en una enquesta filològica, practicada de poble en poble amb un notari i dos testimonis per avalar-la. En aquests punts el miop esperit de minucia pot enganyar-se més fàcilment que'l d'ample visualitat dels poetes.

I queda dit que la forma *pendre* és una forma consagrada, que mereix en certa manera els respectes, que inspiren els noms més alts del nostre Renaixement. No hauríem d'ésser nosaltres, que la sostenim, els qui hauríem d'adquirir proves en son favor; a dreta llei el treball de prova hauria de correspondre als que volen eliminar-la. I fins ara no'ns en han donada cap, que fos verament convincent. No tinguérem, doncs, raó de llençar el crit d'alerta? Era del cas que, qüestió de tal importància pasés amb el caràcter de simple reforma ortogràfica? Si se'ns vol fer canviar per

formes desusades i menys estètiques al gunes de les que ha consagrat el nostre Renaixement ¿no tenim dret a resistir-nos per motius de bon gust fins i tant que's justifiqui plenament la conveniència del canvi? I no és tant més fort aquest dret en quant ens assisteixen poderoses raons per no creure en tal conveniència?

J. RUYRA

RON BACARDI

Renunciament i Mort

(dels 60 als 89 anys de la vida de Miquel-Angel Buonarotti,
o siga de l'any 1535 al 1564)

(Continuació)

Sembla venir-li de miracle a Miquel Angel la resistència que va renovant-se en ell. ¡Tanta vida assecada en afeccionar i desitjar, tant d'agobiament de privacions i dolences, i quan ja sembla que no hauria de poder més, dels 60 als 74 anys, li vénen cabalment les punyides més pregones: la mort de Victoria Colonna, la rendició de la Tomba de Juli II, el seu projecte enamorat, el drama de la Basilica de Sant Pere: els desenganys i les calumnies més fortes de la seva vida! Perxò considerem aquests anys com la crisi en què ja no podem humanament afigurar-nos Miquel Angel sinó refet o mort. I si bé hi haurà qui ens retregui documents d'aquesta jornada on encara hi traspua el Miquel Angel que es recrema i s'obstina, i, anc que sense malícia feridora, s'encén d'ira a voltes, també n'hi ha d'altres de documents que ens el mostren apaivagat, prenent-se la vida d'una manera nova, i ells me fan creure que no podia ser sinó que preponderés en el seu esperit aquesta forma apaivagadora. Això o la mort. I encara visqué fins als 89 anys.

Devien anar aprimant la fibra vitalíssima d'aquest home creador de formes i misteriosament recreador de ses propies forces, les següents malalties:

Pel Març del 1549, quan tenia uns 74 anys, pels volts del fracàs de la Tomba de Juli II, foren-li aconsellades les aigües de Viterbo pel mal de pedra, i en recaigué a 84 anys.

Entremig, pel 1555, patia de mal de gota.

Tot i amb això un any després encara surt regularment a cavall com a un bon genet que fou.

Als 86 anys, després d'estar-se tres hores treballant a peu descalç sofrí un atac, i al cap de dos dies sortia a passeig garridament a dalt de cavall.

Dins dels darrers vintinou anys de la jornada que és objecte d'aquest capítol ve a concentrar-s'hi assenyaldament la obra arquitectònica de Miquel Angel: Més a més de la seva direcció a la Basilica de Sant Pere, projectà enterament la plaça del Capitoli a Roma, amb els edificis que la limiten. El circuit de la plaça així com les escales i balustrada de l'edifici central, foren executats en vida d'ell (1546) i la resta s'anà duent a terme segons el seu projecte, una vegada mort. Així, el Palau anomenat dels Conservadors fou construït sota les ordres de Boccapadoli i Cavalieri, i pel 1644 el que ve encarat amb ell, avui Museu Capitoli.

Del 1559 al 1560 treballava en un projecte per l'església dels Florentins a Roma, que tingué d'ésser deixada per manca de diners, després d'haver-hi esmerçat 5.000 escuts; els models d'aquei-

xa església, bellíssims segons notícia, desaparegueren.

Hi ha altrament la Porta Pia de Roma, els primers dibuixos de la qual daten del 1561, i havent quedat inacabada fou completada l'any 1853 sota'l Pontificat de Pius IX.

També fou feta segons model de Miquel Angel la escalinata de la Biblioteca Laurenciana, de Florencia, encarregant-se'n Vasari que la feu construir de pedra, i no de fusta que és com la volia Miquel Angel. També és d'ell el plan pel vestibul de la mateixa Laurenciana que ja molt anteriorment (1526) s'havia encarregat d'executar-lo Baccio Bigi.

Durant el pontificat de Paulus III (1547) va projectar Miquel Angel el coronament del Palau Farnese a Roma que l'havia aixecat San Gallo. El pis superior del pati i la gran balconada sobre la porta del frontis amb les armes dels Farnese també són de Buonarotti. Aiximateix un pont sobre el Tíber que comunicava amb els jardins dels Farnese. Les obres d'aquest palau només pogué veure-les a mig fer. Executaren els seus plans Vignola i Giacomo della Porta.

També era d'ell una gran part de la construcció de Santa Maria degli Angeli a Roma (1563-1566) modificada gairebé en tot posteriorment. El que ara hi resta d'ell és un claustre de cent columnes al volt d'un jardí.

Fou el primer que empleà les finestres simulades, que bastí columnes aparellades enclavades a la paret com a la Laurenciana i, per produir il·lusions d'alçades o extensions, reduí intencionadament els pilars de les finestres, com a la mateixa Laurenciana.

Als últims de la època que comentem ja no sobrevivia de la família de Miquel-Angel sinó el nebot Lionardo, fill del seu germà Buonarotto i uns fillets de aquest nebot. Pel demés; els hàbits de solitud i menyspreu del seu cos aflueixen com mai cap a la platja tranquila de

AGUA MINERO : MEDICINAL
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.   Diplomas y medallas de Oro

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago é intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.— Como garantía de legitimidad, xigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del Dr. Llorach, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES

Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua RUBINAT-LLORACH

aqueixos anys darrers. Les cartes de Miquel-Àngel són gairebé totes pel seu nebot i en elles se palesa un criteri familiar conciliador, un dò de consell que no semblen produir-se en l'home que a hores desordenat en la seva economia vital per efecte de la congestió del propi geni. Aquestes cartes són la flor del sacrifici i un motlle de la potser podria posar-se com a primera virtut miquel-angèlica.

L'apaivagat varó ja no sol·licita els amics. Viu en una casa xica que té un jardinet entorn, immediata al Forum Trajà. L'assisteixen un criat i una serventa; i cap altra companyia sinó algunes gallines i tòrtres i les aranyes que li envelen el sostre de la seva cambra. A mitja escala s'hi veu una pintura de mà del Mestre representant la mort amb una caixa de morts carregada a la espatlla. Familiaritzat amb aquest interior, tractant-se a si mateix com un pobre tot sent ric, exagerant la seva habitual sobrietat, saltant del llit per destriar amb les mans tremoloses els misteris de la llum balba, fins a arribar a la sala on treballa; fent de nit dia, va prolongant l'artista la maravel·la de la seva existència, en aquella hora quieta per donar claror al marbre que les seves mans escollides ja devien palpar amb un instint de germanor amb la freda materia, diu Vasari, que s'havia fabricat un casc de cartró amb una candela de seu al mig, a guisa de canelobre. Una vetlla que aquest Vasari entrà a la habitació de Miquel-Àngel aquest el rebé sostenint un canelobre. Justament estava treballant a un grupu representant el Devallament de la Creu; l'amic s'hi acostà, però quan estava a mig mirar-lo, Miquel-Àngel, com qui fa una entremaliadura, deixà caure el llum, i mentre el criat era a cercar-ne un altre, amb una veu d'ànima en pena que ens afigurarem perxó un pic sornaguera, feu ressonar les tenebres d'aquestes raons. «Ja soc tan vell, amic Vasari, que qualsevol dia el meu cos es desplomarà com aquesta llum, i la llumaneta de la meua vida s'aclucarà com ella. La mort ha vingut més d'una vegada a estirar-me la capa per fer-me seguir.»

En aquesta cantarella agredolça que ens obre l'horitzó de tot el consol des preocupat però de tota la desesperança i renunciament que pot encloure's en la vellesa, ens trobem en presència d'un racer de l'ànima miquel-angèlica que ens descuidarem d'explorar en el capítol de la seva tristesa: és la ironia que un coneix que té amarga la rel, per més que floreixi en una riulla soma que volejava per la boca infantiva de Miquel Àngel. En les paraules que havem citat, i en una poesia (Roma—1546?

I'sto rinchiuso come la midolla...) on fa la caricatura de les miseries del seu propi cos, en les seves rares converses, i en les seves cartes, hi passa aqueixa ironia de vell.

Ja se suposa que Miquel Àngel en mig d'aquesta tongada declinant, segons com, i segons en quin sentit ascendent, tampoc conegué l'alegria franca que corre pels camps en festa de la vida, i que sols del renunciament li venia el consol. Al parlar dels bens i els mals que la tristesa obrà en Miquel-Àngel ens descuidarem doncs d'esmentar que les seves penes i ombres sobreixien algunes vegades en aqueixa forma d'ironia.

Altrament, també li somreien la nit i la mort. Veieu dugues poesies seves, probablement dels vols de 1546.

*¡O, nit, hora plaent tot sent obscura
que assoleixes pau al fi de la obra llesta,
el qui la lloa, el qui de tu fa festa
té el seny complert i la mirada pura.
El pensament que amb fadigosa cura
en l'hombra humida ve a assaltar ma testa
l'occeixes, i entre sommis de ventura
dus me a una vida que amo més que aquesta
¡ai ombra del morir que poses terme
a ço que a esprit i cos fa mal alhora,
últim, millor remei pels qui sofreixen,
tu ets la salut dels qui en sa carn pateixen,
treva pel qui es fadiga i pel qui plora.*

*Cada volta que torno a fer memoria
del meu passat, i això és de cada dia,
jo, món, dec regoneïxer ta falsia,
els errors de la gent i vanagloria.
¡Mesquí del qui es refia
dels teus plaers i falaguera traça;
no sab ell al repòs que renuncia,
però alguns saben massa
que promets amb llarguesa
la pau que no dons mai i la riquesa.
I és perxó que en el món qui més anys passa
té pitjor sort, i l'hom de vida escassa
se'n va feliç al cel, car res li pesa.*

El pobre Miquel-Àngel desenganyat, travat en la vida del seu mateix temperament genial i afectiu, escarnit o temut de les dones per les qual no s'havia pogut estar de sentir admiracions, ara a les seves velleses, una vegada guarit, trobava que mal per mal, anc que fos només per agraiment tenia d'emmuller-se. I ho feu, triant per muller la única amb qui havia pogut lligar, la que si no assolí fer-li més reposada i ordenada la seva època de virilitat, no era pas per culpa d'ella sinó perquè aleshores Miquel-Àngel vivia massa aficionat a altres glories i admiracions. Trià per muller la Tristesa, i reconegut de la seva constància li feia donació del poc que li restava de voluntat. I ella, la perfidiosa muller, el cuidava; li apagava la recança i l'anel, posava-li la mà davant del ulls per si encara la vista dels mèrits humans pogués tornar-lo a ullpendre, li permetia exhalar-se en llàgrimes sense gaire pena, el preservava de la congestió genial. La traça d'aqueixa muller fidel es coneixia en l'endrés de la casa que no hi deixava entrar altre amic que'l silenci, per por que no li esgarriessin la interna pau: ella li encenia el llum i li feia costat a les nits desvetllades i informava cada pensament i cada hàbit seus.

JOSEP LLEONART

(pel text i per la traducció de l'italià de les poesies).

Acaba de sortir

AUQUES I VENTALLS

per JOSEP CARNER

Preu: 5 pessetes

Dipòsit: Lluís Gili, Clarís, 82

Exposició Ynglada

Del 15 al 25 del corrent restarà oberta al Faiança Català aquesta Exposició, en el catàleg de la qual es pot llegir aquesta subtilíssima nota del nostre subtil filòsof:

A un art ja madur, com el del nostre Pere Ynglada; a un art tant estricte, puntual, agut, lacònic; aplomat de raça, savi en economia, fort per l'albir; a un art així, exquisit com una dineta de convalescent, però clar i honest alhora com un berenar de pastor,—no s'hi arribava pas en una sola jornada. Davant ses mostres, preuant-ne la recerca, gustant-ne l'esforç, admirant-ne la tècnica segura, aquella autobiografia famosa del *Vell foll de dibuix*, del diví Hokusai, no'ns sembla ultrancera gairebé: «D'ençà dels sis anys, me plavia dibuixar la forma dels objectes. Cap als cinquanta he publicat multitud de dibuixos. Però estic des-

content de tot lo publicat abans dels setanta anys. Cap als setanta-tres, és quan he comprès, d'una manera aproximada, la forma dels ocells, dels peixos...» La forma dels ocells, dels peixos, Pere Ynglada la sab. També sab la dels gats subtils i la dels cervos i les daines i dels flamencs rosa i de les cabres i de les zebres del Senyor. També sab de les elasticitats i dels moviments. I la gràcia en l'arasbec gentil, el just valor en els volums, l'equilibri en les pesantors. També sab de l'armonia en lo art i de l'acabada dignitat en la vida. I també, rara ciencia, com els arbres de Jules Renard, sab callar-se.

La collita, doncs, d'un llarg silenci, heuse-la aquí. Ell, però, no com a cullita ens la porta, sinó com a sement encara. Semblant al re-

mader eugènic qui, alerta l'ull, mai exhaurida la paciència, treballa en la selecció de fines races de cavalls o bé en la de llebrers nerviosos, àgils a la cursa, allà on nosaltres veiem exemplars de realització acomplida, ell se refusa a veure altra cosa que preparacions, graus progressivament elevats, en l'escala de la perfecció a conquerir...—Ara nosaltres, inclinants davant el voler del pur artista, no sabem si estimar-lo més per l'escrúpol de la consciència o per la neta austeritat de l'ambició.

Una al·legoria fàcil s'imposava a l'imaginació tot seguit...—Dins un Circ màgic, a la misteriosa vila d'En-lloc, una nit la blanca llum sobre la pista veu comparèixer pierrot estrany, de blanc vestit i el rostre del qual tapa un antifaç negre. A l'ordinació lleugeríssima de son fuet, una comparseria multicolor se presenta i juga. De primer són encara figures folles: maillots blaus, rosa, malva; gràcils gimnastes; écuyères i arlequins. Mes, poc a poc, veureu que la mòbil comparsa i son emmascarat director van canviant el vent de follia en aire de dolça gravetat. Ja no són jutglars sinó bestioles qui ve a la pista. Simis fan de trànsit a zebres, zebres a otaries, otaries a paons i la desfilada es termina per lo més grave i lo més humil, ovelles càndides, corralera víram, colomes de la tendra amor... El joc és finit i Pierrot se'n va. Però heus aquí que ara l'hem sorprès com, sortint de l'arena, s'arrencava la màsca-

ra. I hem vist, un segon, uns ulls de santedat lluint, ja al nu; i com una barba monacal saltava de la midonada gollarina...—Aleshores hem comprès que el pierrot qui tals meravelles ens mostrava, no era pas un pierrot: sinó per ventura Sant Francesc d'Assís.

Fàcil al·legoria, no prou exacta. Que sols per llicència podríem parlar de franciscanisme en aquest art. Hi ha en el franciscanisme un element de deliqui, d'exaltació tremolosa davant de la natura—de confusió, per consegüent.—Aquí, no. Aquí tot és intel·lectual, definit, retallat, límpid. No inspiració franciscana, goethiana més bé. Més que amor a les coses, goluda i lúcida curiositat per les coses. L'emoció no humiteja, no entela l'ull, sinó que el fa viu i bon amidador. No acaricia la mà, febrós, sinó que distribueix. arquitectural.—Art clàssic, no naturalista; pitagòric, no alexandrí; filosòfic, quasi científic, mai místic.—Art que, clar a maravella, no se aparta un punt d'aquell principi de la doctrina del Seny: «Lo més profunde, lo més espiritual de les coses és la seva forma precisa, el seu pur contorn.»

XENIVS

El millor Cafè és el torrefacte de **La estrella**.—Carme (Davant de Betlem).

De la Premsa

El Doctor Minguíjón en Lèrida (1)

El partido jaimista tiene dos caracteres distintivos que lo diferencian de otras fuerzas políticas y sociales y que son dos fuerzas inmensas: es un partido popular y es un partido de combate; insensato sería destruir o debilitar esas fuerzas, pero a todos cuantos ejerzan alguna influencia directora en el jaimismo incumbe en el deber de dirigir las, orientarlas y encauzarlas. Siempre han sido las masas lo mejor del partido; puedo elogiarlas con libertad porque no les he de pedir jamás ni el voto ni el aplauso; pero inmensamente más que mi pobre elogio vale el elogio del Caudillo augusto que durante tantos años tremoló la bandera tres veces santa y que escribió estas palabras en su diario: «Las masas carlistas son una gran cosa: son el pueblo de Pelayo y de la Independencia, son heróicas, no economizan la sangre, son entusiastas, tienen fé, tienen creencias, siempre irán adelante; pero la plana mayor no es lo mismo, allí sobresalen más los ambiciosos; si bien tengo la seguridad de acertar afirmando que es brillante comparada con las demás.»

Por ser el jaimismo un partido popular se encuentra en él lo que Luis Veullot encontraba en el pueblo: un fondo de ideas sanas y generosas, el robusto instinto de la justi-

cia, violentas antipatías contra las mentiras del liberalismo y un vago esperar de venganzas humanas o divinas contra todos los opresores de menor cuantía que la oprimen, la tiranizan y la humillan.

A través del jaimismo llega a masas innumerables la luz de un ideal que es entusiasmo, esperanza y amor de cosas grandes, y por ser estas cualidades lo más excelso de la raza, hay que cuidar de ellas con cariño inmenso y evitar a todo trance que degeneren o se bastardeen. Se ha dicho que nuestras sociedades occidentales, gracias a su cultura cristiana, ofrecían el espectáculo de conciencias que no llegan a plena vida moral sino a condición de comprender toda la infinidad de su valor. Esto quiere decir que hay que amar al ideal en toda su excelsa hermosura, en toda su grandeza integral, como lo aman las masas; que hay que poner los ojos y el corazón en las alturas: *isursum corda!* grita la Iglesia; arriba el corazón; pero no está en la altura la mano que construye ni el brazo que pelea; en la altura están los reservorios de los rios, las cimas coronadas de nieve blanca y pura; pero esa agua para ser útil ha de bajar al valle y correr por las riberas y bañar las plantas. Traidor al ideal es el que lo niega; pero lo es también el que le priva de su eficacia por no ajustarse a la realidad.

¿Cómo, pues, encauzaremos por caminos provechosos esas dos fuerzas del partido jaimista? Procurando que el jaimismo en vez de

ser solo un partido de agitación, sea un partido de acción; en vez de ser únicamente un dique que contiene las demasías revolucionarias, sea una ola avasalladora que avance. En vez de ser una reserva para mañana, sea una fuerza para hoy; en vez de limitarse a impedir males probables, consiga todos los bienes posibles.

Si tratamos de acercarnos al enemigo no es para rendirnos, es para luchar cuerpo a cuerpo, es para pelear al abordaje, es para trabar el combate en el terreno de la realidad y no en los espejismos de las nubes; es para herirle en el corazón en vez de dar palos en el aire.

Las masas jaimistas no deben ser, no merecen ser, como la arena del desierto, que permanece inerte cuando no se levanta en torbellinos destructores.

Otro es el papel que corresponde a su dignidad y a su espíritu de sacrificio. «No podemos ni debemos negar a nuestra patria—decía el marqués de Cerralbo en el mensaje antes citado—el tributo a que como españoles estamos obligados, ni permanecer extraños a sus vicisitudes cual si fuéramos una raza de proscritos, sin descendencias ni raíces en el suelo nativo»

Cuando leí en la reseña de un discurso del P. Dueso que si las procesiones pueden salir a la calle en Barcelona a los jaimistas es debido, sentí renovarse la admiración y el respeto que siempre he profesado a esas masas que creen y que aman, que están dispuestas a ser la guardia de honor y el más firme baluarte del santuario: cuando leí en las declaraciones de Mella que la alta política moderadora de España es como la teodicea de los negros de Fernando Poo que no se cuidan del Dios bueno precisamente porque es bueno y en cambio tratan de aplacar con sacrificios continuos al dios malo porque le temen y que el mismo modo en España a las derechas porque son inofensivas y buenas no se les hace caso y en cambio a las izquierdas, porque son el principio malo, porque alborotan y chillan y revuelven se les justifica todo, comprendí que había que mantener el espíritu de agresividad en las derechas.

¿Pero qué es lo que sucede en la realidad? Lo cierto es que contra la norma que ya marcó Mella en otra ocasión, estamos siempre a la defensiva y no tomamos nunca la ofensiva, y como sólo despertamos cuando nos hostigan para volver a la inacción en cuando nos dejan un momento de reposo el mayor triunfo que podemos conseguir, si es que lo conseguimos, es quedar como antes estábamos y no avanzar un paso.

Un día Mella habló de que había que gobernar desde fuera, y a todos nos pareció muy bien, pero ¿cuando hemos gobernado ni desde fuera ni desde dentro? ¿Qué ventajas hemos conseguido? ¿Qué reformas, qué leyes hemos arrancado con nuestros esfuerzos, con nuestra presión sobre los Gobiernos? Si alguna cosa, por excepción, se ha hecho desde las alturas del gobierno en sentido tradicionalista, han sido migajas que nos han regalado porque han querido, no porque nosotros las reclamásemos. Es más, si algún correligionario nuestro ha puesto los empeños de su voluntad y de su entusiasmo fervoroso en alcanzar una reforma beneficiosa para la Patria y para el Tradicionalismo se han visto solos o casi solos.

Un día, un jaimista probado como el señor Chavez Arias corrió un verdadero calvario por las esferas oficiales en demanda de apo-

(1) Transcribem les parts essencials de son discurs segons el diari jaumí de Barcelona, com a element de judici i necessari antecedent per un article del nostre número pròxim que es dirà *Desvetllament jaumí*.—N. de la R.

yo para una institución regeneradora; otro día otro jaimista ilustre, don Severino Aznar, proyectó en sentido católico una organización que resolvía el conflicto de los obreros ferroviarios. Otro día, un senador jaimista de los prestigios del señor Polo y Peyrolon presenta una proposición de ley que ponía a salvo de la arbitrariedad ministerial la extensión del impuesto de los Sindicatos. ¿Es que estos jaimistas ilustres tuvieron tras de sí la fuerza inmensa del partido? ¿Es que se efectuaron reuniones y manifestaciones y se hicieron campañas en apoyo de esas reformas? No recuerdo que se hiciera nada.

Es preciso concentrar el esfuerzo en una cosa y no cejar hasta conseguirla. Tomar primero un reducto, y luego otro, y otro, hasta que tenga que rendirse la ciudadela entera. ¿Creeis que esto es una deserción del deber? Por mi parte entiendo que la verdadera deserción consiste en embriagarse con una intransigencia palabrera, mientras se deja que el liberalismo y sus hombres hagan su negocio y chupen, como vampiros, la sangre de la Patria.

Creo es más digno reclamar del Estado una mejora en nombre de la Religión y del bien del pueblo que rendir parias al caciquismo para conseguir unas actas.

Pronto celebraréis un Aplech, será seguramente un espectáculo consolador que abrirá el pecho a la esperanza. Pero me figuro, y permitidme que os lo diga con sinceridad, que no le quitará el sueño al Gobierno. ¿Sabéis por qué? Porque temo que no saldréis de lo global, de lo difuso, de lo indeterminado, de lo sentimental, porque no sabréis, quizás, desglosar del programa una aspiración inmediata y concreta.

Hace poco la nación belga se conmovió ante un conflicto pavoroso; el socialismo ponía todas sus fuerzas en línea de batalla.

¿Creeis que los socialistas belgas pedían el colectivismo integral o el reparto de bienes, por ejemplo? No, sólo pedían una cosa que ya tenemos nosotros; el sufragio universal puro y simple: ellos sabían que esa reforma, si llegaban a conseguirla, acrecería notablemente sus fuerzas y les pondría en disposición de seguir avanzando. Lo que es para los socialistas belgas el sufragio universal es para nosotros la representación proporcional y, sin embargo, nada hemos hecho por conseguirla.

Se ha dicho que estas tendencias debilitan el espíritu de rebeldía contra lo existente. A mí el espíritu de rebeldía contra lo existente me parece bien: lo que no me parece bien es el espíritu de rebeldía contra las leyes que rigen la marcha de las sociedades, que eso sería rebelarse contra Dios, que las ha establecido. Y una de esas leyes, la principal quizás, y desde luego la base de todo el sistema tradicionalista, es la ley de la continuidad por virtud de la cual el remedio tiene que venir por reformas graduales; ley afirmada por Leibnitz, sostenida por Bonald y por Augusto Comte y defendida por el mismo Renán,

Hay una visión negra que tal vez nos impida entrar de lleno en estos rumbos: vendrá, se nos dice, la ola hirviente de las iras revolucionarias que lo arrasará todo y que arrastrará en sus furiosos el orden existente, y después que esa ola haya pasado vendrá la restauración y se levantará el edificio de todas las justicias.

Permitidme que vuelva los ojos a los primeros siglos del Cristianismo. Veo a mu-

chos cristianos que en cuanto disfrutaban un momento de reposo captan al patriotismo, al amor y a la esperanza, pero veo también otros que son los agoreros de la catástrofe. Estos eran los cristianos judaizantes, autores de los cantos sibilinos. Era el pesimismo semita que se introducía en la Iglesia.

En nuestros tiempos ha sido también un semita, el poeta judío Enrique Heine, el que decía, según recordaba Mella en el Congreso: «Cuando oigais un estampido como no se haya oído otro en la Historia, cuando veais que las águilas caen muertas desde las alturas de los aires, cuando veais que los leones bajan la cola y se refugian en sus antros, sabed que llega una revolución ante la cual será un idilio la Revolución francesa».

Y es él el otro judío Carlos Marx el que ha infiltrado en la psicología del socialismo la visión revolucionaria. Y en vista de estas coincidencias yo me pregunto, sin atreverme a afirmar nada, si no habrá aquí una infiltración semita de la que convendría purificarnos.

Allá en el siglo V un cristiano llamado Esiquio viendo las calamidades que afligían al imperio romano como si una nube sombría y funeral se abatiera sobre el mundo, y creyendo llegado el fin de los tiempos, escribió a San Agustín preguntándole su opinión sobre este asunto. San Agustín pensó que si la opinión de Esiquio se generalizaba apagarían el ardor de los que combatían y paralizaría el brazo de los que trabajaban, y aunque entonces no faltaban motivos en que fundar los más tristes augurios creía que se debía trabajar con el corazón abierto a la esperanza como si la catástrofe no hubiera de venir. No hipotéquemos el porvenir que sólo pertenece a Dios: imitemos a De Maistre que a pesar de sus tendencias al profetismo decía:

«Cuando hemos reunido todas las probabilidades y hemos interrogado la historia y hemos discutido todas las dudas y todos los intereses, es posible que cuando creemos abrazar la verdad no abracemos más que un fantasma engañoso... Una nube sombría cubre el porvenir y ninguna mirada puede atravesar sus tinieblas.»

Decidle al labrador, cuando se dispone a depositar la semilla en el surco y a plantar el árbol, que vendrá una inundación devastadora que lo arrastrará todo, y le veréis cruzarse de brazos. Yo creo que lo que debemos decirle es esto: Planta y trabaja; que si las aguas vienen, al encontrar los árboles por tí plantados, el torrente siniestro se que-

brará y se destrenzará en mil arroyuelos bullidores y lo que había de ser inundación asoladora será riego fecundo que cubrirá tu campo como una bendición de Dios.

La concepción pesimista de Marx ha sido rectificada entre los socialistas por Berstein, y entre nosotros por el mismo Mella, que ha dicho que cuanto mayor sea la resistencia social, la revolución será menor; que allí donde la resistencia social sea grande, la revolución será pequeña y la restauración fácil; de lo cual se deduce, a mi entender, que si la resistencia social es máxima, la revolución será nula y por consiguiente que de nosotros depende el que venga o no venga esta catástrofe.

Soy partidario de las alianzas como las ha aconsejado Mella. Es decir, no de las alianzas que terminan en la cocina, sino las que se basan en aspiraciones patrióticas.

Dice un célebre historiador que cuando en el Imperio Romano estallaba un pronunciamiento militar y una parte del ejército proclamaba emperador a un jefe, arrojaban sobre sus espaldas un pedazo de púrpura, y el que de esta manera era proclamado no podía retroceder aunque quisiera y se veía destinado al trono o a la muerte. Sus soldados le empujaban, y si no quería ser su emperador tenía que resignarse a ser su víctima.

Así concibo yo las alianzas; si después de ofrecer una reforma tradicionalista quisieran volver otros engañándonos y faltando a su palabra y a su deber, habría que empujarlos a culatazos si es que no se les fusilaba por la espalda.

Otra objeción hay que desvanecer que está en el fondo de la disparidad de criterios que nos divide. Si inyectais tradicionalismo en el Régimen vigente (se nos dirá) lo fortificais, lo consolidais, y, por consiguiente, sois sus más firmes defensores. Pero no se trata de fortificar el Régimen, sino de fortificar la sociedad contra el Régimen. Cada avance que demos por este camino restará fuerzas al Parlamentarismo. Figuraos que hubiera sido ley el voto corporativo que Maur incluyó en el proyecto de Administración local.

Figuraos que se hubiera implantado aquella reforma trascendentalísima, que nosotros teníamos el deber de apoyar y que, sin embargo, no apoyamos. ¿Creeis que esto no hubiera sido una brecha abierta en la fortaleza del caciquismo? Y si debilitáramos el caciquismo ¿no mermábamos el principal apoyo del caciquismo en las elecciones? Y

Fábrica Barcelonesa de Cel·luloide, Goma i Aposits

CENTRAL:
Fontanella, 20

SUCURSAL:
Ronda de Sant Pere, 12

FABRICA: Font honrada, 3

Jogueteria, Tocadores i objectes de cel·luloide ■ Ortopedia, Higiene i articles de goma. ■ Cotons, glasses, benes i sabons antissèptics.

Enviem catàlegs als compradors a l'engròs

TUSELL GERMANS - Barcelona

si el manubrio electoral veía rotos o debilitados sus resortes ¿cómo llevarían los Gobiernos mayoría al Parlamento? Y si no llevaban mayoría ¿cómo se sostendrían las situaciones divorciadas de la opinión y del sentir del pueblo.

Digamos algo ahora acerca del militarismo.

Es cierto que el Cristianismo en sus primeros tiempos mostró cierto despego por la profesión militar y que Tertuliano condenó la guerra. Si los escrúpulos de los primeros cristianos hubieran prevalecido, el Cristianismo, humanamente hablando, hubiera sido una causa de debilidad para los Estados. Pero San Agustín con su buen sentido resolvió la cuestión enseñando que la guerra es lícita cuando se hace con justicia y con humanidad. Pues si la cuestión se resolvió hace tantos siglos y si las corrientes de caridad y de cultura que brotan del seno de la Iglesia no han debilitado el valor guerrero de los siglos medios, ¿con qué derecho se quieren crear antagonismos entre la corriente propagandista y de formación espiritual y los entusiasmos belicosos. ¿Por ventura la psicología feudal el ritualismo de aquella jerarquía, las canciones de gesta, ¿no representan lo más tierno y delicado de las afecciones del corazón y lo más viril y gallardo de las arrogancias caballerescas? ¿No brotaron del seno de la Iglesia las Ordenes militares, aquellos hombres «más mansos que corderos y más fuertes que leones» según expresión de San Bernardo?

Van desapareciendo los veteranos, los hombres que habían jurado la bandera, y viene una juventud pletórica de energías. No es ofenderla al quererla maldecir si se afirma que algunas veces necesita acentuar su formación tradicionalista.

Donde está la fuerza debe estar la disciplina. A propósito de esto me viene a la memoria una frase de De Maistre que dice: «Si las fieras dispusieran del fuego, vendría la destrucción de las ciudades» porque no desaprovecharían esta arma contra el hombre que las domina.

El militarismo, así como tiene medios de destrucción, debe estar sometido a disciplina. La mosca es libre y aletea por los aires porque es débil, el mastín está encadenado porque es fuerte. La pluma lanzada en los aires describe círculos y cae lentamente, pero la roca con su fortaleza, cuando es arrastrada lo arrasa todo porque, por ser muy fuerte, está sometida a la ley de la gravedad.

La sumisión es prueba de fuerza, no de debilidad, y así observamos que los hombres de más robusto cuerpo y espíritu son los más sumisos mientras que en los débiles se denota la falta de voluntad.

La guerra civil. Tema es este al rededor del cual el Tradicionalismo ha girado durante muchos años, al rededor de la consideración que sólo con ella podía alcanzar sus reivindicaciones. A veces se habla de la guerra civil sólo por halagar y engañar a las masas. Oireis en un meeting un orador que lanza proclamas incendiarias a favor de la guerra, pero cuando termine su discurso, en la conversación particular, pedidle que os hable con franqueza, y os dirá que la guerra es imposible por ahora, y al reprenderle por su conducta os dirá que lo hace para dar a las masas lo suyo.

Debe condenarse el radicalismo falto de sinceridad que engaña a las masas y dice en público lo contrario que en privado. Creo

que de estas cosas, o no se habla, o se habla en serio.

La guerra civil cuando sobreviene es por sí sola, como dice Argüelles: «cuando la guerra sobreviene se impone», es porque la nación entera está dispuesta para la guerra civil, de suerte que no hay que pensar en prepararla. Dicese que el Tradicionalismo es partidario de la guerra civil como medio único. Yo que soy partidario de la violencia, incluso en la calle, creo que no hay necesidad de la guerra.

Hay cosas más terribles para los Gobiernos que la guerra. Les habláis de la guerra y no os hacen caso: en cambio se promueve una huelga y la preocupación por este conflicto absorbe totalmente la actividad gubernamental.

No puedo tener opinión cerrada en este punto, pero no soy yo solo que así he hablado de la guerra civil. Antes que yo la han condenado o censurado Vicente de la Hoz, el marqués de Cerralbo, Vildósola, Guindo, Vera, Nocedal, Balmes y el mismo Carlos VI en un famoso manifiesto.

Se puede ser tradicionalista y opinar en este sentido. Lo que importa es ensanchar nuestra esfera de acción y atraer y no ser atraídos. Hay un gran vacío a llenar en la política española que sólo puede llenarlo el Tradicionalismo. Si el Tradicionalismo no lo llena contraerá responsabilidad ante Dios y ante la Patria. El partido tradicionalista sería el gran partido católico español, con el cual no podría compararse el Centro alemán, el partido católico belga, ni el católico irlandés, y en el formarían todos los católicos de buena voluntad.

La crisis del Tradicionalismo es vieja, y me refiero a lo que he señalado en un folleto titulado «La crisis del Tradicionalismo», que ha tenido mejor acogida que yo no merezco, y ha despertado la curiosidad y la polémica en privado. Ha habido dos corrientes en el Tradicionalismo: como ha señalado un sacerdote, el Rdo Burch en su obra «Datos para la historia del Tradicionalismo español», una corriente que arranca de Balmes y sigue en Aparisi y Navarro Villoslada, y otra que representan Donoso Cortés y Nocedal. Estas dos corrientes encontraronse, chocando en el cerebro de Mella, quien tomó de Donoso Cortés la elocuencia arrebatadora y fué influido, a mi parecer, por la lectura de Godofredo Kurn, que le hizo comprender la gran epopeya de la civilización contra la barbarie, y penetró de firme en la entraña del Tradicionalismo oponiendo claramente a la idea de sociedad la idea de Estado en un célebre discurso parlamentario.

Mella se penetró de las leyes que rigen el movimiento social.

En el Tradicionalismo se infiltran corrientes extrañas y se explica esto con la batalla de las ideas en la que se mezclan en combate, pero quedando unas a veces dentro de otras. El Tradicionalismo ha sufrido infiltraciones de ideas liberales, y el liberalismo se ha dejado influir por el Tradicionalismo.

La misma Iglesia no ha estado libre de esas infiltraciones y ha tenido que depurarse de ellas eliminando de su seno las herejías; de eso han venido los anatemas y las excomuniones que la Iglesia ha lanzado.

La evolución de sectas empezó a principios del Cristianismo. Nosotros no podemos considerarnos a cubierto de extrañas ingerencias.

Alguien se ha escandalizado de que no

conociéramos la doctrina tradicionalista.

Decía Menéndez Pelayo refiriéndose al estado del carlismo en 1842 que «pareció identificar su Causa con la de instituciones caducas condenadas a irremediable muerte y se constituyó en defensor, no de una tradición gloriosa cuyo sentido apenas comprendía ni alcanzaba como no fuese de un modo vago e instintivo, sino de los peores abusos del régimen antiguo en su degeneración y en sus postrimerías.»

Según Le Play, los europeos del Renacimiento han perdido el espíritu cristiano.

Yo pensaba en ello al tener hoy la inmensa satisfacción de visitar la hermosa Catedral antigua, monumento del arte cristiano, testimonio indeleble de la religiosidad de un pueblo. He sentido también una profunda tristeza porque a medida que iba subiendo a aquellas sublimes alturas del campanario veía al mirar a la llanura un símbolo del descenso que había sufrido el nivel religioso de la sociedad.

El espíritu tradicionalista es de concordia, el que desarrolló el sentido de solidaridad social a raíz de la revolución francesa. El liberalismo es régimen de antagonismo; el tradicionalismo lo es de armonía; si nos mostramos divididos y en lucha entre nosotros mismos, podremos asegurar que el liberalismo se nos ha adentrado.

Es preciso que se restablezca la disciplina, pero de una manera interna, porque hay quien es disciplinado cuando tiene la sartén por el mango, y cuando nó, no lo es. Mientras no se ame el ideal sobre todas las cosas y sobre todos los cargos, mientras no se sacrifiquen las preeminencias y los altos puestos al ideal, no tendremos unión. Vendrá el remedio cuando nos fijemos más en las ideas que en las personas. No hay que disputarse los cargos que no dan más que trabajos que a veces no pueden llevarlos quienes se los disputan. Hay que imponer como norma de conducta el sacrificio de la persona al grupo.

Ved como entre los liberales ocurre lo contrario, y siendo el nuestro un partido diametralmente opuesto al liberal lo contrario de lo que el liberal es, casi podemos decir que cabe fijarlo como regla de conducta. Todas las energías puestas al servicio de la causa.

El jaimismo necesita de todas sus energías para la gran empresa que ha de acometer. Las pacíficas y las belicosas. Es un crimen desgranarse en divisiones, como un crimen es que los hijos discutieran y lucharan entre sí mientras la madre sufre y se lamenta.

Es empeño vano suscitar antagonismos entre el espíritu de propaganda y el espíritu belicoso de las masas. Las masas merecen toda clase de sacrificios porque son sencillas, son valientes y aman al ideal sobre todas las cosas. Las masas piden a gritos el pan de la verdad tradicionalista. Las almas de buena voluntad se unirán para dárselo y alcanzar la obra de depuración y proselitismo tradicionalista.

Hay que subyugar la vida por el ideal. Así como el Cristianismo ha mantenido el amor a la Verdad, el tradicionalismo despertará vocaciones de proselitismo que irán a buscar su vigor, si les hace falta, en la tumbas de los héroes.

(Correo Catalán)

El ressorgir de València

La gentilíssima terra de València, la regió germana que un dia formava amb Catalunya i Mallorca i el Rosselló la gran Nacionalitat que, sense detriment de les altres nacionalitats ibèriques, voldríem reconstruir, es deixonda paulatinament i segueix les petjades de la gloriosa renaixença catalana.

La benemèrita associació «Lo Rat-Penat», publica la convocatòria per als Jocs Florals d'enguany, el trentacinquè de la seva institució, convidant-hi, segons és de consuetud, els escriptors, poetes i artistes de València i son antic Reialme, de Catalunya, de Mallorca «i de totes aquelles regions on siga coneguda i parlada nostra galana llengua materna». Amb la qual crida es proclama, d'aquelles terres estant, l'unitat essencial de la nostra raça, això és, la unitat de llengua.

I mentres aquest certamen s'inicia, acaba el termini concedit per a la remisió de bocets del monument de València al seu poeta En Teodor Llorente, tan conegut i admirat entre nosaltres. L'èxit del concurs és estat complet, pel nombre i mèrit dels treballs que hi concorren. També puja cada dia la subscripció pública oberta per a costejar les despeses de aquest monument que serà també un símbol del nou esperit d'aquella terra.

Finalment, la Joventut Valencianista de Barcelona, està circulant entre els coterranis seus qui demoren entre nosaltres, una al·locució abrindada de patriotisme i amb un criteri que fa esperar per aquell reialme levantí noves diades de prosperitat i d'esplendor.

En aquesta al·locució es convida a l'Acte d'Afirmació Valencianista que se celebrarà en aquella capital el 26 de juliol vinent, i es marquen com a principis o base d'actuació les següents que mereixen—no cal dir'ho—la nostra entusiàstica aprovació:

- I. Oficialitat de la llengua valenciana.
- II. Reconeixement de la personalitat regional.
- III. Autonomia administrativa.

Pensin els germans de València que la cosa essencial que convé recuperar ans que totes és l'esperit, la consciència de la personalitat, la cultura. Sense aquesta divina flama, de rès servirien les sancions oficials, ni les llibertats polítiques més grans. Treballin per a aconseguir la Mancomunitat,

però treballin més encara per a reconquerir l'ànima de València.

Quan l'hagin retrobada, veuràn encara més que avui, que aquesta ànima gentil, és germana de la de Catalunya i que ells i nosaltres i els germans de Mallorca, formem entre la bella sardana dels pobles ibèrics, una sola nacionalitat.

(De *La Veu de Catalunya*)

Opúscol interessant

Ho és el publicat suara per la benemèrita «Lliga del bon Mot», espill i capdavantera de les associacions o actuacions socials que's realitzen entre nosaltres.

Hem dit associació o actuació perquè realment la «Lliga del bon Mot» és el mínim de societat i el màxim d'actuació o de proselitisme. Per concentrar totes les seves energies en difondre el seu esperit dignificat, es redueix gairebé a pura activitat, despullada de tota cavalcada de personalitats i de juntes més o menys decoratives.

Tothom en pot ser, molts en són, però gairebé la modestia de l'anònim vela els noms i la figura del reduïtíssim nucli, més que dirigent, constituït en oficina de serveis i de coordinació.

Aquesta original manera de funcionar és utilíssima i fins exemplar en una terra on tant abunden les societats exclusivament nominalistes, les penyes vanitoses, les tentatives de monopoli espiritual, els abassegaments gairebé disciplinaris de les intel·ligències, les juntes pompàtiques i buides que no esmersen el temps en altra cosa que en contemplar-se elles mateixes i prodigar-se lloances per tots els medis que les arts gràfiques del segle XX i els excessos verbals de l'humanitat consenten.

Aquesta senzilla organització de la «Lliga del bon mot» assoleix una gran eficàcia i s'adiu alhora amb el tarannar de la nostra gent. Respectuosa com és i difusiva, tothom s'interessa per ella i amb absoluta espontaneïtat es deixa influir, i amb absoluta espontaneïtat, també, és emprada per cada apòstol d'una manera ben personal i adequada a les varietats de cada cas. Qui vol aprofitar-se'n se n'aprofita i gairebé, vulgues que no, arriba a penetrar en tots els esperits i a millorar los. Tothom qui vol dir-hi una paraula d'estímul o aportar-hi un esforç de col·laboració no ha de fer més que parlar o actuar i es

pot dir que ja n'és membre actiu i si cal dir, d'honor.

Es com una república molt democràtica per l'accés que tothom hi té, pels beneficis que tots en reporten, però molt selecta per l'obra d'aixecament col·lectiu que realitza.

Més que una societat organitzada, és un estat d'opinió permanent, viu, despert, que's difón cada dia més i que no té més articulació que la estrictament necessària. La seva finalitat és la de millorarla més noble de les facultats socials de l'home, la de dignificar la parla i les costums, creant un veritable gust o sentit del bell parlar, una mena de seny natural més noble que l'estilat fins ara. Perquè el seny natural és evident que pot assolir fins insospitades en aquells pobles que arriben a una alta depuració moral i estètica. Car la natura humana millora amb la nostra assiduitat com és sabut que progressa a les nostres mans la dels exemplars inferiors. Per això hem vist èpoques, com un temps a certes ciutats i nacions d'Espanya, que tot el poble tenia un gairebé infal·libre instint teològic i capia el sentit dels dogmes i gustava, col·laborant-hi, de les esquisideses litúrgiques.

Tot això recorda l'opúscol esmentat, al final del qual un inventari dels principals actes públics i col·lectius de la «Lliga del bon mot» i altres interessantíssims apèndices, posen de relleu la creixença magnífica d'aquesta devoció del bell parlar, condensada, la de l'any passat, en la Memòria del secretari general.

El cos de l'opúscol, però, comprèn el discurs del president honorari d'aquesta «Lliga», el que és estat el seu iniciador i és encarà el seu opúscol en cap, Ivon l'Escop, en la sessió del 22 de febrer últim. D'aquest discurs no'n volem escatir conceptes, que llarg comentari es mereixerien desviant-nos de la brevetat periodística, però tanmateix hem de constatar en ell com el tò general dels mateixos apòstols de la «Lliga» puja cada dia de nivell i es depura i, de confraternitzar amb esperits com el den Maragall i el den Ruyra, ateny subtileses tan finament recòndites com la d'augurar al nostre poble, per la virtut de la bella parla i de la seva significació moral, que assolirà un dia, per exemple de tots, la gloria de «l'unir en indisoluble maridatge espiritual el llenguatge escrit i el llenguatge oral, el «sermo nobilis» i el «sermo rusticus».

J. BOFILL

(De *La Veu de Catalunya*)

— EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES —

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÒNIMA

La més important d'Espanya—20 sucursals amb telèfon—Central; Pelayo, 44, telèf. 1,113 ♦ Economia. Veritat en els preus

Important: La Egipcia es la única funeraria que posseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat.—NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital com a fóra.

AIGUES MINERALS NATURALS

de la

SOCIETAT ANÓNIMA

VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridèu la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i **no fonts de origen**.

DE VENTA A TOTES PARTS

Administració: **RAMBLA de les FLORS - 18-ent.º**

**VIUDA DE
JOSEP RIBAS**

**MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS**

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL

MOBILIARIS

EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA * LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7

Magatzems i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA
Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpits i els mes econòmics de essència i neumàtics.

Chassis per ómnibus i camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancies sanitaries.

Per transports de 1 1/2, i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports salvament de naufragés i auxiliars de barco de pesca.

Làmpara "KRANZ"

LLUM BLANCA COM LA DEL SOL
VERITABLEMENT INSENSIBLE A LES SOTRAGADES
LLUM CONCENTRADA SOBRE L'OBJECTE, SENSE QUE
SE'N PERDI UN SOL RAIG
FORMA ELEGANT : TAMANY REDUIT

CLAVELL GERMANS
Barcelona—Rambla de les Flors, 16 (Dipòsit)
Mataró—Biada, 5 (Fàbrica)

COMPANIA "UNIC", S. A.
—Corts Catalanes, 401—
Barcelona.